

In dit artikel wordt de problematiek op het gebied van aanbestedingswijzen en de selectiecriteria behandeld. Je krijgt hier niet de juiste selectiecriteria aangereikt, wel krijg je hiermee een beter inzicht. Aan het eind wordt ook het initiatief BrigID kort toegelicht. BrigID is een nieuw, digitaal en tijdsbesparend hulpmiddel bij het aanleveren van selectiecriteria.

Auteur: Ronald Jacobs

Alles ineens of alles apart

Handreikingen voor beter inzicht bij groene aanbestedingen

Wanneer het management van een gemeentelijke beheerafdeling besluit om diverse werken (dienst of levering) te gaan bundelen, ontstaat er vaak een kleine opstand op de werkvloer. De medewerkers zijn bevreesd dat ze de grip op het werk en de werkzaamheden verliezen. Op basis van de vele geruchten in gemeenteland is dat zeer begrijpelijk, maar het is nog maar de vraag of die angstgevoelens terecht zijn. De onderbouwingen van de angstgevoelens zijn verschillend: 'Door het bundelen van de werken kunnen alleen maar grote partijen inschrijven op het werk', 'Door verschillende type werk te bundelen wordt het lastig om de kwaliteit van het werk in de gaten te houden en al helemaal om het werk te sturen' en 'Als de werken worden gecombineerd, komen straks alleen maar ongeschoolde Polen mijn bomen snoeien'. Maar kloppen deze stellingen?

Aanbestedingswijzen

Als je van plan bent om een stukje vlees voor het avondeten te kopen, maak je al heel snel in je gedachten een keuze hoe je aan dat vlees gaat komen. En zonder het eigenlijk te beseffen heb je al snel een keuze gemaakt waar je het vlees gaat kopen. Bij de supermarkt, de slager of misschien wel bij de Groene keurslager. Afhankelijk van jouw wensen maak je uiteindelijk een keuze, gaat naar de winkel en koopt daar het vlees voor het avondeten. De stappen bij een gemeentelijke opdrachtgever om een werk uitgevoerd te hebben doorlopen in feite hetzelfde proces. Echter afhankelijk van de grootte van het werk worden de stappen zorgvuldiger en dus uitgebreider uitgevoerd.

Grofweg worden in Nederland de volgende drie aanbestedingsprocedures het meest gevolgd:

- enkelvoudig onderhandse offerteaanvraag.
- meervoudig onderhandse procedure.

- Europees openbare procedure.

Er zijn weliswaar meer aanbestedingswijzen, maar omdat die voor het groene vakgebied beperkt worden toegepast laten we die in dit artikel achterwege.

Wanneer welke procedure?

De Europese regels bepalen alleen wanneer een werk Europees openbaar aanbesteed moet worden. Lokale regels bepalen wanneer je enkelvoudig, meervoudig of openbaar moet aanbesteden. Onderstaande tabel geeft een indicatie van de huidige regels in Nederland.

Selectiecriteria

Welke aannemer wil je jouw werk laten uitvoeren?

Bij enkelvoudige of meervoudige onderhandse offerteaanvragen beslis je in een korte tijd wie je daarvoor uitnodigt. Daarbij laat je vaak meewegen wie er nu al opdrachten voor de gemeente uitvoert, welke lokale bedrijven in aanmerking komen en met welke bedrijven je in het verleden al prettig hebt samengewerkt. Ook kan het zijn dat een nog onbekende aannemer wordt uitgenodigd om te zien hoe hij werkt.

Het betreft hier een keuze die je vaak al binnen een enkele minuut maakt. Afhankelijk van de gemeente moet de keuze al of niet worden onderbouwd en vastgelegd.

Wanneer het beleid een openbare procedure voorschrijft, is de denkwijze anders. Je hoeft niet meer specifiek bedrijven uit te nodigen om in te schrijven, maar je gaat omschrijven welke bedrijven een offerte mogen inleveren. De omschrijving welke bedrijven mogen inschrijven gaat op basis van kwalitatieve, kwantitatieve en non-discriminerende eisen. Dit zijn de geschiktheidseisen waar aan een bedrijf moet voldoen om in te mogen

schrijven. In de bestekken meestal aangeduid als de selectiecriteria. Een voorbeeld van een discriminerend selectie criterium, wat dus niet is toegestaan, is 'de inschrijver moet gevestigd zijn in Denekamp' of 'De eerste letter van de inschrijver moet een 'V' zijn'.

In het algemeen geldt dat er bij veel gemeenten maar beperkt groenvoorzieningbestekken openbaar worden aanbesteed. Hierdoor zijn de betrokken projectmedewerkers niet goed bekend met de selectiecriteria voor groene werken.

Onkunde

Er is geen duidelijke handleiding voor het opstellen van selectiecriteria van groenvoorzieningbestekken. Daarom worden de selectiecriteria vaak middels knippen en plakken samengesteld. Hiervoor worden oudere bestekken geraadpleegd. Uit een recent onderzoek blijkt dat er meer dan 25 selectiecriteria worden gebruikt. Niet gek dat sommigen door de bomen het bos niet meer zien.

De selectiecriteria moeten een middel zijn om de juiste aannemer op het werk te krijgen. Ofwel een juiste aannemer die capabel en ervaren is om het werk uit te voeren. Maar wanneer de selectiecriteria niet of niet goed worden afgestemd op het werk is de kans op een niet gewenste aannemer groot. Jammer voor zowel de opdrachtgever als de opdrachtnemer.

Door te weinig en te lage eisen kunnen bedrijven met gebrek aan ervaring en bekwaamheid inschrijven. Te veel en hoge eisen leiden anderszits tot uitsluiting van goede aannemers. Beide situaties zijn natuurlijk ongewenst.

Maar waarom komen soms verkeerde selectiecriteria in de aanbestedingsprocedures voor? Gedeeltelijk omdat een aantal aanbesteders star vasthouden aan hun eigen methodieken

Voorbeelden drempelbedragen voor de keuze van een aanbestedingswijze

	Werken				Leveringen/Diensten			
	enkelvoudig	meervoudig	openbaar	europes-openbaar	enkelvoudig	meervoudig	openbaar	europes-openbaar
Zaanstad	tot 50.000	50.000 - 1.000.000	1.000.000-europees	>4.845000	tot 50.000	50.000-193.000	50.000-193.000	>193.000
Westerland	tot 50.000		50.000 - europees	>4.845000	tot 25.000		25.000-193.000	>193.000
Den Haag	tot 200.000	200.000 - 500.000	500.000 - europees	>4.845000	tot 50.000	200.000 - europees		>193.000
Apeldoorn	tot 50.000	50.000 - 500.000	500.000 - europees	>4.845000	tot 15.000	15.000 - 100.000	10,0.000-193.000	>193.000

NB alle gegevens volgens de gemeentelijke websites (november 2010)

en eisen. Een andere reden is een gebrek aan groenkennis bij de opdrachtgever. Soms weet de opdrachtgever zelf niet welke kwaliteit hij wenst van een uit te voeren werk. Het opstellen van verkeerde selectiecriteria is dan helemaal logisch te verklaren.

Ook blijkt het weleens dat de aanbesteder niet bekend is met beschikbare selectienormen. Met enige regelmaat zie je dat het Groenkeur-certificaat niet wordt gevraagd, terwijl alle andere criteria erop wijzen dat er een inschrijver wordt gezocht die juist wel aan die eisen voldoet.

De voorbeelden uit de praktijk zijn legio.

- Zo wordt als ervaring voor een boomonderhoudsbestek soms uitsluitend gevraagd dat de aannemer een referentieproject moet aanleveren met een werk op het gebied van cultuurtechnische werken. Hierbij bestaat de kans dat de waardevolle bomen gesnoeid gaan worden door een bedrijf dat gespecialiseerd is in het graven van greppels. Het selectie criterium dat een inschrijver het certificaat 'Groenkeur voor boomverzorging' moet bezitten, zou alleen al inschrijvers opleveren die kwalitatief beter bij het uit te voeren werk passen.

- Als ervaring voor een boomplantbestek, waarin 500 bomen in de maat 30-35 dr kl geplant worden, is opgenomen: 'aanleveren van twee referentieprojecten op het gebied van groenaanlegwerkzaamheden met een aanneemsom en/of gefactureerd bedrag van €100.000'. Een beetje hovenier die uitsluitend ervaring heeft met de aanplant van heesters en bomen in particuliere tuinen voldoet hieraan. Maar is die wel ervaren genoeg om jouw werk op een juiste wijze uit te voeren?

Niet tevreden

Wanneer er verkeerde selectiecriteria zijn vastgesteld, zijn vaak zowel de opdrachtgever als de inschrijvers niet tevreden met de aanbestedingsresultaten (rapportage *Doelmatig en efficiënt gunnen en selecteren bij groenprojecten*, door pro-

jectgroep VHG/Stadswerk, juli 2010). Problemen uit zich vaak met de volgende signalen:

- Discussies op het werk, soms escalerend tot de rechter.
- Hoge kosten voor inschrijving (voor de inschrijvers) door overmatige eisen.
- Niet geaccepteerde inschrijvingen.
- Tegenstrijdige eisen.
- Niet transparante aanbestedingen.
- Gebrek aan wederzijds vertrouwen.

Nieuwe publicatie

De vakgroep Groen, Natuur en Landschap (GNL) van de vereniging Stadswerk Nederland is bezig om een publicatie op te stellen: een handleiding om te komen tot de juiste selectiecriteria. Vanwege een beperkt budget is nog niet bekend wanneer deze publicatie wordt uitgegeven. Tot die tijd moeten aanbesteders hun gezond verstand blijven gebruiken of ervaren deskundigen inzetten. De vraag welke eisen je stelt om een deskundige en ervaren bestekschrijver op het gebied van groenvoorzieningen te selecteren laten we hier maar achterwege.

Auteur Ronald Jacobs is eigenaar van Stad & Groen, een zelfstandig en volstrekt onafhankelijk adviesbureau gespecialiseerd in 'Groenvoorzieningen', 'Bestekken' en 'aanbesteden'.

BrigID

De aannemers moeten bij elke aanbesteding weer de inschrijvingsvereisten aanleveren, inclusief de gevraagde gegevens volgens de selectiecriteria. Het kost de aannemer iedere keer weer tijd om bij elke inschrijving de juiste gegevens aan te leveren. Heel veel tijd, zeker wanneer je vaak inschrijft bij openbare procedures. De Noordelijke Regieraad Bouw wilde een bruikbare tool die tijd- en dus ook kostenbesparend werkt. Het resultaat is BrigID. BrigID is een centrale database voor aanbestedingen die op dit moment wordt ontwikkeld. Bouwbedrijven en ingenieursbureaus kunnen in dit systeem relevante bedrijfsgegevens invoeren. Overheden kunnen van deze database gebruik maken als ze een werk willen aanbesteden. Het aanbestedingsproces verloopt hierdoor eenvoudiger en sneller. Ook leidt dit tot kostenbesparing bij aannemers.

Een eind aan de rompslomp

BrigID is een systeem voor elektronisch aanbesteden dat een eind maakt aan alle papieren rompslomp. Inschrijvers hoeven dankzij deze database hun administratieve bescheiden - zoals een uittreksel van de Kamer van Koophandel of een Verklaring omtrent het Gedrag - niet meer bij de opdrachtgever in te leveren. Zij kunnen dit soort gegevens slechts eenmalig op hun eigen computer in het systeem invoeren. Opdrachtgevers die een werk willen aanbesteden, kunnen deze gegevens via een beveiligde verbinding op internet eenvoudig ontsluiten.

Bijna landelijk

BrigID is een initiatief uit 2009 van de Noordelijke Regieraad Bouw (NRB). Begin 2010 is de pilotversie getest en vanaf afgelopen zomer werkt de eerste versie. In eerste instantie richtte BrigID zich op de drie noordelijkste provincies. Nu de implementatie vrijwel is afgerond, is het beheer van BrigID per 1 januari 2011 formeel bij TenderNed komen te liggen. Het zal worden uitgevoerd in nauwe samenwerking met het CROW en de Noordelijke Regieraad Bouw.